

Onderwerp Voortgang Forum Groningen
ter informatie
Steller Dinanda Luttkhedde

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon	06-27341293	Bijlage(n)	-	Ons kenmerk	328107-2023
Datum	1-11-2023	Uw brief van		Uw kenmerk	

Geachte lezer,

Jaarlijks praten wij u bij over de voortgang van het Forum Groningen. Dit keer ligt de focus op de herstart na een aantal zorgelijke jaren waarin corona domineerde en op een doorontwikkeling van activiteiten in het sociaal domein.

Inleiding

De missie van Forum Groningen is kort samengevat: Verken de wereld, ontmoet de toekomst. Het Forum wil bezoekers in de negen vestigingen inspireren om verder te kijken en zich te laten verrassen door de wereld van nu en de mogelijkheden van morgen. Dit doet ze met haar zeven pijlers: de bibliotheekdienstverlening, jeugd, film, museum Storyworld, de exposities, de commerciële activiteiten en een breed palet aan (sociaal-maatschappelijke) activiteiten..

Sinds de opening op 29 november 2019 heeft het Forum door de uitbraak van corona nog geen normaal jaar gekend. Ook aan het begin van 2022 waren de deuren als gevolg van de lockdown nog vijf weken gesloten. Daarna kwam alles weer langzaam op gang.

In 2022 ontving Forum Groningen de 5 miljoenste bezoeker sedert de opening. Het gebouw met al haar functies en activiteiten heeft een enorme aantrekkingskracht op bezoekers uit de hele gemeente en ver daarbuiten. Naast hoge bezoekersaantallen is het gebouw de afgelopen jaren ook geëerd met prijzen, waaronder die voor het Beste Gebouw van Nederland, een Dutch Design Award, Publiek Gebouw van het Jaar, en werd het geroemd als een van de beste bibliotheken van de wereld. En dat laatste niet alleen vanwege de vorm, maar ook de inhoud.

Huiskamer van de stad

Het Forum gebruikt als motto *De toekomst is van iedereen* en dit is terug te vinden in zowel de verschillende functies als de programmering. Van basisvaardigheden als lezen en digitale geletterdheid voor jong én oud tot lezingen over representatie binnen Disneyfilms. Forum Groningen staat stil bij verkiezingen, bij ontwikkelingen in de wetenschap, economie en wereldpolitiek en interviewt schrijvers, dichters en opiniemakers. Met al deze ingrediënten speelt het Forum een belangrijke rol in de gemeente, maar ook vóór de gemeente. De programmering wordt niet alleen uitgevoerd in de hoofdvestiging aan de Nieuwe Markt maar ook in de acht Forum-locaties verspreid over de gemeente -en in samenwerking met veel culturele, educatieve en sociaal-maatschappelijke partners, zoals Biblionet Groningen, de RUG, de Hanzehogeschool, Science LinX, Universiteitsmuseum, het UMCG, Humanitas, Aletta Jacobs School of Public Health, Stichting Lezen en Schrijven, WIJ, Noorderpoortcollege, Alfa College en Senia. Het Forum maakt daardoor onderdeel uit van een breed netwerk in de gemeente en daarbuiten en trekt met een rijk aanbod aan culturele-, educatieve en maatschappelijke activiteiten een zeer divers publiek aan.

Bezoekersaantallen

De bezoekersaantallen in 2022 pakten positief uit. Maar liefst 2.089.421 mensen bezochten de hoofdlocatie en 451.747 de filialen. Daarnaast bezochten 93.897 mensen de exposities, keken 132.231 mensen een film, werden er 824.928 boeken uitgeleend en volgden 4712 mensen een cursus of workshop, volgden 26.106 jongeren een educatief programma en hosten ze 98 evenementen van derden. In 2023 verwacht Forum Groningen een recordaantal bioscoopbezoekers en ook neemt tegen elke trend in het aantal bibliotheekabonnementen elk jaar weer licht toe. Het Forum Groningen verwacht dit jaar een bezoekersrecord van circa 2,3 miljoen bezoekers.

Openbare bibliotheek bevordert persoonlijke ontwikkeling

Een volwaardige bibliotheek biedt ook maatschappelijke functies. Ze zijn er niet alleen om boeken uit te lenen, maar ook om voor bijvoorbeeld taalcursussen en computertrainingen voor beginners. En om culturele activiteiten, voorleesmiddagen, inloopkoffie of belastingspreekuren te organiseren. Volgens de Bibliotheekwet, officieel de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (WSOB), hebben bibliotheken vijf maatschappelijke functies of taken: kennis en informatie beschikbaar stellen, mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie, stimuleren om te lezen, ontmoetingen en debatten organiseren, mensen laten kennismaken met kunst en cultuur. Forum Groningen is vol in ontwikkeling en met haar hoofdvestiging aan de Nieuwe Markt en de acht wijkvestigingen dienstbaar aan de vijf maatschappelijke functies.

Volwaardige bibliotheek en zorgplicht

Het kabinet wil dat elke gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. Gemeenten krijgen daarvoor extra geld en vanaf 2025 ook een wettelijke taak (zorgplicht). Bij deze wettelijke zorgplicht horen inhoudelijke en financiële kaders die naar verwachting einde van dit jaar bekend gemaakt worden. Dat betekent dat wij vanaf dat moment ook meer zicht krijgen op de toekomstige exploitatie van het Forum vanaf 2025.

Volgvel 2

Gemeenten kregen per 1 januari 2023 de regiefunctie over de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) in lokale bibliotheken. Door de regiefunctie bij gemeenten te leggen, wordt een lokale aanpak op maat beoogd die past bij de lokale maatschappelijke opgaven op digitale inclusie en hulp aan inwoners bij digitale diensten. De bibliotheek speelt dus een ondersteunende rol bij maatschappelijke opgaven op het gebied van armoede, inclusie, digitalisering en laaggeletterdheid. De gemeente Groningen heeft de IDO in het Forum Groningen ondergebracht en Forum verantwoordelijk gemaakt voor de gehele uitvoering.

Ontwikkelpleinen

Groningen gaat dit najaar van start met twee nieuwe ontwikkelpleinen. Een in de vorm van een maandelijkse informatiemarkt in hoofdvestiging Forum Nieuwe Markt, het andere Ontwikkelplein bevindt zich in de Forum vestiging in Ten Boer. Het eerste ontwikkelplein is in 2022 in de vernieuwde wijkvestiging De Wijert gerealiseerd. Een Ontwikkelplein bestaat uit ondersteuning op de dagelijkse zelfredzaamheidsthema's zoals, werk en studie, wonen, gezondheid, financiën, mobiliteit, zingeving en opvoeding en educatiemogelijkheden. Deze ondersteuning bestaat uit informatie en advies, praktische hulp, training, voorlichting, begeleiding, zelfstudie en benodigde faciliteiten om mensen te helpen met de actuele vraag, maar ook om de basisvaardigheden zoals taal, digitaal en rekenvaardigheid te verhogen en informatievaardigheden, kritisch denken, sociaal culturele vaardigheden en zelfregulering te bevorderen.

SPUK bibliotheken

Hoewel veel overheden de laatste jaren bezuinigd hebben op bibliotheken, veel wijken en dorpen hebben geen bibliotheek meer, of alleen een afhaalpunt voor boeken, staat Groningen er goed voor met in totaal negen vestigingen, waarvan acht in verschillende wijken. Forum Groningen ziet kansen voor verbetering en wil openingstijden verruimen en meer wijkvestigingen moderniseren zodat ze de ontwikkelplein functie, een sociaal maatschappelijke bibliotheek, goed uit kunnen voeren. Lezen staat nog steeds centraal, het aantal boeken blijft gelijk.

In de hoofdvestiging Forum wordt al met verschillende sociale partners samengewerkt en ook in het recent vernieuwde wijkfiliaal de Wijert neemt met de verbouwing en de nieuwe invulling en ook verruiming van de openingsuren het gebruik en het aantal uitleningen toe. De diversiteit van de bezoekers neemt hierdoor ook toe.

Gemeenten kunnen in 2023 en 2024 geld aanvragen voor een nieuwe of betere bibliotheek via de Regeling eenmalige specifiek uitkeringen lokale bibliotheekvoorzieningen. Gemeenten krijgen in 2023 € 17,6 miljoen van de Rijksoverheid voor bibliotheken en in 2024 € 38,4 miljoen. Forum heeft de wens om op korte termijn meerdere vestigingen op vergelijkbare wijze als wijkvestiging De Wijert in te richten. Om de vernieuwde bibliotheken versneld te kunnen realiseren, heeft de gemeente afgelopen juni voor de filialen Ten Boer, Haren, Hoogkerk en Lewenborg een SPUK bibliotheken (eenmalige specifieke uitkeringen lokale bibliotheekvoorzieningen 2023-2024) aanvraag ingediend, waarmee de verbouwingen en extra openingsuren voor extra activiteiten bekostigd kunnen worden. Helaas zijn de aanvragen in de eerste ronde niet gehonoreerd. Wanneer de regeling weer opengesteld wordt in november, dient de gemeente opnieuw in voor vier filialen. De kans op honorering in deze tweede ronde is aanzienlijk hoger. Beoordeling vond plaats op

Volgvel 3

basis van een puntensysteem, waarbij de overheid gebruik maakt van statistieken. Gemeenten zijn beoordeeld op een aantal sociaal-maatschappelijke criteria (laaggeletterdheid, sociaal economische positie, leerachterstanden) en daarnaast op de afstand tot een volwaardige vestiging.

Leesbevordering op scholen

De landelijke aanpak van de coronapandemie heeft door de lockdowns en thuisonderwijs onbedoeld leerachterstanden veroorzaakt in het primair onderwijs. Leerlingen die het al lastig hadden zijn verder achterop geraakt en ook kinderen die wat makkelijker leren hebben klassikaal onderwijs gemist. Leesbevordering is voor Forum Groningen een van de speerpunten – in educatie- en vrije tijdsprogramma's. Maar om de door de pandemie ontstane achterstanden zo snel mogelijk weg te werken en goed aan te pakken is meer nodig dan de bestaande dienstverlening.

Met behulp van de NPO-impulsregeling 2022 – 2023 heeft Forum Groningen een goede bijdrage kunnen leveren aan het inhalen van de onderwijsachterstanden die tijdens de coronacrisis zijn ontstaan. Voor veertien geselecteerde aandachtsscholen in de gemeente Groningen waar de leerachterstanden het grootst waren, zijn doelstellingen en ondersteuningsplannen op maat opgesteld en in uitvoering. Voor de overige scholen met een schoollidmaatschap bij het Forum is een kleinere maar actuele collectie-impuls gedaan op specifieke thema's, denk aan het vernieuwen van de actuele collectie rond het Sinterklaasfeest. Deze collecties waren op alle scholen verouderd en niet inclusief en divers. Daarnaast is er op een aantal overige scholen, waar grote behoefte was om de collecties aan te vullen, nog een extra collectie-impuls gedaan.

Met behulp van de NPO-middelen is de samenwerking met de scholen geïntensiveerd en is het gelukt om op veertien aandachtsscholen het leesklimaat te verbeteren. Aannemelijk is dat de leesachterstanden nog niet volledig weggewerkt zijn. Kansengelijkheid en laaggeletterdheid liggen op de loer voor leerlingen die vanuit huis vaak al minder ondersteuning krijgen en voor wie het niet gebruikelijk is om naar de bibliotheek te gaan om regelmatig te blijven lezen. De gemeente is in overleg met het Forum hoe de continuering van werkzaamheden vorm kan krijgen na 2024, wanneer de impuls middelen besteed zijn.

Financiën

De financiële situatie van Forum Groningen is de afgelopen periode breed uitgemeten in de media. De historisch gestegen energielasten, hogere loonlasten en huurlasten zorgen voor een verwacht tekort van €1.700.000,- over 2023. Deze €1.700.000,- betreft ongeveer tien procent van de totale baten van het Forum waarvan de subsidie van de Gemeente Groningen ongeveer twee derde van beslaat.

Deze gestegen energielasten waren aanleiding voor Forum Groningen om een aanvraag in het kader van de energieregeling te doen. Via deze regeling compenseert de gemeente maatschappelijke instellingen die de gestegen energiekosten niet zelf kunnen dragen. Om te bepalen welke maatschappelijke instellingen deze kosten zelf kunnen dragen kijkt de gemeente Groningen naar het noodzakelijke eigen vermogen van de betreffende instellingen.

Eigen vermogen

Ondanks het feit dat het Forum nog in een opstartfase zit is er een noodzakelijk eigen vermogen om fluctuaties in de bedrijfsvoering op te kunnen vangen bepaald op €2.000.000,- aan de hand van een risicoprofiel waarover alle partijen het eens zijn.

De verwachting op basis van de prognose die per 1 oktober 2023 is afgegeven, is dat Forum Groningen met de beschikbare energieregeling (aanvraag €400.000,-), inzet eigen vermogen (€840.000,-) en aanspraak te maken op de aanloopreserve (€460.000,-) voldoende eigen vermogen behoudt voor de nabije toekomst.

Eigen vermogen ultimo 2023 op basis van voorgenomen besluiten:

- Algemene reserve ultimo 2023 €2.000.000,-
- Bestemmingsreserve exposities €300.000,-
- Bestemmingsreserve Verbouwing Lewenborg €225.000,-
- Bestemmingsfonds Onderhoud en vervanging €3.200.000,-

De opgebouwde algemene reserve en bestemmingsreserves zijn ontstaan door positieve resultaten op de exploitatie in eerdere jaren. De bestemmingsfonds is opgebouwd door een jaarlijkse reservering in de exploitatiebegroting.

Wij verwachten dat het eigen vermogen van Forum Groningen voldoende is voor de nabije toekomst. We blijven met het Forum Groningen monitoren wat een voldoende structureel eigen vermogen is.

Aanloopreserves

Voor de exploitatie in de eerste vijf jaar heeft de gemeente reserves aangehouden. Voor de exploitatie is er jaarlijks €460.000,- beschikbaar. Die is in de afgelopen drie jaren niet volledig gevraagd, waardoor er bij een maximale belasting in 2023 en 2024 eind 2024 nog €840.000,- euro rest.

Exploitatie 2024

De gestegen energielasten zijn in grote mate incidenteel maar het betreft ook een structurele verhoging. Ook de gestegen personeelslasten hebben wij als gemeente Groningen niet volledig kunnen compenseren via het accres, waardoor er op dit moment wel sprake is van een structureel tekort ondanks het recordaantal bezoekers van de exposities en films.

Het begrote tekort van Forum Groningen in 2024 betreft inclusief de aanloopreserve €250.000,-.

De inverdiencapaciteit staat ook op de agenda, waarbij de maatschappelijke functie voorop blijft staan. De locatie aan de nieuwe markt kent verschillende commerciële activiteiten zoals de horeca en zalenverhuur. Over 2023 zien wij dat het aantal bioscoopbezoeken, aantal zaalverhuren en museumbezoekers een groei doormaken, maar tevens zijn de mogelijkheden om hier hogere inkomsten uit te generen beperkt. Verhogen van prijzen kan beperkt of de afname neemt af. De afspraken rondom de horeca liggen nog zes jaar vast en eventuele herzieningen hierin zullen geen grote

Volgvel 5

financiële gevolgen hebben. Aanvullende commerciële activiteiten staan op dit moment niet op de planning.

Tot slot

Tijdens de ontwikkeling van het Forum Groningen stond de PvE jaarlijks op de agenda in relatie tot de ontwikkeling van het gebouw. Deze periode ligt nu achter ons. In deze brief en ook in het najaar 2024 komen wij opnieuw met een evaluatie van de exploitatie van het Forum Groningen gedurende de aanlooperperiode 2020 – 2024 en met een prognose voor de komende jaren.

In voorbereiding naar de nieuwe cultuurnota 2025 – 2028 ontwikkelt de gemeente een herziene bibliotheekvisie. Deze visie stelt kaders aan de opdracht aan het Forum Groningen en helpt inzichtelijk maken welke noodzakelijke keuzes en kosten daarbij horen. De exploitatiebegroting van Forum Groningen per 2025 kent nog verschillende onzekerheden. Ten eerste is het beschikbare subsidiebudget 2025 nog onduidelijk. Afhankelijk van het cultuurnotaproces en het beschikbare accres is het mogelijk dat de kostenstijging van het Forum Groningen hoger ligt dan de stijging van het beschikbare budget. Ten tweede is de nog onbekende bijdrage en verplichtingen van het rijk op het gebied van de wettelijke zorgplicht bibliotheken van invloed.

Helaas bevindt Forum Groningen zich nog niet in een rustig vaarwater. We constateren dat, door gestegen kosten, veel instellingen met financiële uitdagingen te maken hebben. Dat is een landelijke trend. Toch zien wij ook kansen. Zoals eerder genoemd blijft er ultimo 2024 €840.000,- in de aanloopreserve beschikbaar. Over de eventuele inzet van deze middelen zijn nog geen inhoudelijke discussies gevoerd. Indien nodig komen wij volgend jaar met een voorstel aan de raad voor verlenging van de aanlooperperiode.

Ondanks de zorgelijke jaren met corona die achter ons liggen, waarin een gezonde opstart ernstig verstoord werd, zien wij Forum Groningen grote stappen voorwaarts maken. Wij wensen de organisatie van het Forum succes toe met de doorontwikkeling van alle programma's. Wij zijn ervan overtuigd dat het Forum hiermee een grote bijdrage levert aan de gemeente als geheel.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.